

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

Vita Auctore Theobaldo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

AUCTORE
J. B.

desumuntur. Lectiones secundi Nocturni incipiunt : " Deridetur justis simplicitas " (*dein substituta sunt his propriae*) et tertii Nocturni Evangelium : " Nolite timere pusillus grex. " Initium Missae : " Justus ut palma. " Memoria ejusdem celebratur in Ms. Florario cum longo encomio ex Vita, additurque " de stirpe Carolidarum " prognatus. Item in Auctario Grevens, et Molani ad Usuardum, item in hujus Indiculo et Natalibus Sanctorum Belgii, Fastis Belgicis Miraei aliisque cum hodierno Martyrologio Romano, *cujus Annuntiatio haec est* : Lire in Belgio, depositio S. Gummari confessoris.

ANNOTATA.

a *Non serius scripsit seculo XII, quo vixit Fronto, Lirensium Praepositorum postremus.*

b *Vitam S. Gummari Theobaldus prosa conscripserat; sed stilo, uti censebat Sigerus, haud satis eleganti: stilum itaque Theobaldus vertit, id est, orationem solutam vertit in ligatam, quod manifeste ipsemet prodit in Prologi calce. Nulla igitur antiquior S. Gummari Vita, quod Henschenius et D. le Roy opinati sunt, Theobaldo praeluxit.*

VITA

CAPUT I.

Auctore Theobaldo.

S. Gummarus in Emblehem nascitur, uxore ducta, Pippini castra sequitur, oratorium SS. Petro et Paulo condit, miraculis ac virtutibus clarus ad Dominum migrat.

B

PROLOGUS

Ex Vita Metrica.

Theobaldus
Sigerus Vitam
S. Gummari
versibus a se
redditam mit-
tit.

a

b

*supple:
iterum me

*l. ne

*metrica

Domino Sigerus, Lirensi Praeposito, frater Theobaldus a summam salutem. Hortata est caritas tua, ut in Vita sancti Gummari stilum verterem, qui videbatur rusticari b, quod tamen etsi ita esset, ego quoque sentirem, nolui tamen mox acquiescere petitioni tuae, non laborem fugiens, sed quorundam animos nobiscum non sentire mecum reputans. Rogatus ergo iterum atque * excusavi. sed nihil excusando profeci. Instantem itaque obnixius non * offenderem amicum, cui non solum mea meumque laborem, sed etiam meipsum impenderem, tandem assensi, manum apposui, me *, integritate servata, stilum verti, ea praecipue causa, quoniam pia et sincera devotione erga sanctum Gummarum fervere intellexi animum tuum. Hoc etiam provisum est, ne rem lucidam tenebris obvolverem, sed materiam simplicem prosequeretur stilus simplex. Sed vide, frater mi, ne me dentibus invidiae et detractionis morsibus objeceris, quasi superflue superducam Opus novum. Ab his veniam postulo, pacem peto, ad juris quoque praesidium fugiens postulo, ne praedjudicent indiscussum. Cessa, quaeso, invidia, obmutescere detractio; si erravi, si excessi, erravit pietas, erravit charitas: amico enim roganti obtemperavi. Scio equidem, si quis segnitiae torporem calore studii excussit, et oculos collirio rationis inunxit, non aspiciet haec torvo lumine, nec veterem somnum novae vigilantiae praeponeat. Accipe ergo amici tui donum, de Patre ac Patrono tuo Opusculum, quem quia diligis, etiam, quidquid de eo loquitur, amplecteris: sed vera dilectio non parit fastidium, sed potius ampliat desiderium. Quare repetitum est metrica, quod expositum fuerat prosaice, ut sancto Gummaro nunc per planitiam prosae te delectes, nunc in pedibus versuum saltes.

Sanctus Gummarus generosa stirpe a exortus, apud Emblehem, Renensis provinciae vicum b, natus fuit et nutritus. Qui Sanctis pollens exordiiis, sanctioribus vero postmodum insistens studiis, sanctissimo fine cursum vitae consummavit. Nam a cunabulis mancipatus Deo, tantum proficiebat virtutibus et fide, quantum crescebat corpore et aetate. Avertens quidem se a vanitate et ludis, animo suspirabat ad caelum, illic patriam sibi esse affirmans. Quid vero multum de principio ejus sanctitatis dicam? In jejuniis et vigiliis castigator carnis, eleemosynarum largitor dapsilis.

2 Igitur cum bonorum flores sanctus Gummarus emitteret, ad aulam regis perductus est a parentibus suis, dignus quidem, ut regni principibus interesset et negotia regni procuraret. Pippinus eo tempore primatum tenebat imperii c: ab eo itaque susceptus est. Sed sanctus Gummarus mallet Deo servire, quam regi; vellet potius privatus esse, quam in aula consistere. Cogitabat secum, se quasi procul a littore abductum in procellas et turbines seculi, in quo tumultuantur vitiorum cunei, ubi superbia regnat, avaritia sollicitat, invidia mordet, luxuria ardet, ceteraque hujusmodi virtutum acies impugnant. Pro sua ergo industria non solum regi acceptus, sed etiam cunctis optimatibus suis factus est charissimus. Sermo ejus sapientia conditus erat. Omnia opera ejus Deo et hominibus complacebant; nec multum temporis magna praefectura d honoratus est.

3 Libet nunc breviter recitare de sancto Gummaro rem parvam, sed magnae pietatis plenam. Cogente rege, nulla autem libidine, uxorem duxerat, nomine Grimmaram e, longe a suis moribus dissimilem. Nam quanto hic lenitate et misericordia, tanto illa redundabat impietate. Cum ergo jussu regis ad expeditionem proficisci pararet, domus suae totiusque familiae illi reliquit potestatem, et quantam mansuetudinem

D

E

CAP. I.

S. Gummarus
stirpe nobili in
Emblehem or-
tus,

a

b

CAP. II.

cum ad Pippini
aulam access-
isset,

c

d

CAP. III.
hujus jussu
uxorem ducit,

e

A dinem erga subditos exhibere deberet, amonuit, profectusque est. Sed illa, mente crudelis, ut fera, capit sœvire in suos: falsis eos obligabat culpâ quasi negligentes, et constituta debita non solventes, servitia eorum despiciabat. Qua occasione abstulit boves eorum omnemque possessiunculam, nichil eis relinquens præter paupertatem et laborem, præter vitam summamque miseriam. Cumque tamen exigeret absque pietate quidquid solebat prius sibi persolvi, et illi bobus essent spoliati, subibant jugo, ut jumenta, trahebantque plaustra onusta ad usque domum illius dolentes atque gementes. Attende nunc animum non femine, sed crudelis belluæ. Postquam spoliaverat eos rebus suis, duris affligebat verberibus, et capillos capitis detonderi / jubebat.

cap. IV.
urbatâque
eis illa fami-
liam e bello ve-
diz tranquillitatis primum
restituit;

4 Annis vero novem transactis, cum dimissus a militia rediret exercitus, Sanctus quoque Gummarus remeavit ad sua g. Et ecce apud rivulum, qui dicitur Diepenorth, quandam servulorum aspexit trahentem plaustrum, vehementer cœsum, et toto capite rasum, dolenterque lachrimantem. Et cum appropinquaret, motus pietate, inquit: Quis te, frater, in tantum affixit? Quis tibi capillos abrasit? Quanam est lachrimarum vel tanti causa doloris?

supple cum

B Adhæc ille, * nequaquam responderet, metuens Domine suæ crudelitatem, multis cum minis aggressus est, donec rei veritatem ab eo extorsit. Audiens pius pater sanctus Gummarus sœvitiam uxoris suæ, suspirans ab imo, jussit illum secum reverti: sed reverti præ timore renuit, donec violenter a Domino suo coactus est. Præmonuit Vir sanctus omnes, qui secum adeant, dicens: Ingressus domum ut potus michi detur, præcipiam. Si vituperatur ab illa, laudetur e contrario a nobis, ut confusa erubescat. Intransi ergo domum occurrit tota familia, ejulans et clamitans, se graviter cœsos, injuste spoliatos, omnibus modis miserabiliter afflictos. At ille hoc videns animo conturbatus est et conversus ad uxorem dixit: Conturbet te Deus, sicut conturbasti nos. Oportet bonum operari ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei: sive enim servus, sive liber, omnes in Christo unum sumus. Parce ergo servis tuis: pone modum sœvitie tue. Eadem hora pecus omne jussit e pastu reduci, et unicuique, quod suum erat, restitui. Deinde cum sedisset, quasi sitibundus potum afferri præcepit, et cum cerevisia allata propinaretur in circuitu, solita verusutia mulieris vituperata est: sed sanctus Gummarus et omnes, qui cum illo venerant, opposita laude potum commendantes, confusam tacere fecerunt. Post hæc convivium grande et copiosum tam liberis, quam servis fieri jussit, et sic corda omnium paterna consolatione lenivit, et exhilaratos remisit in domos suas.

cap. V.
moz soli Deo
militare de-
cernit; Ro-
manique cogi-
tans

5 Igitur sanctus Gummarus magis magisque ad Deum intentus, sanctioribus studiis voluit insudare, sicut interest omnium bonorum, ut de virtute in virtutem proficiant. Animum itaque super terrena et caduca erigens, anhelebat toto desiderio ad superna, ut videret Deum Deorum in Syon. In sancto igitur ipsius pectore, nonne tibi videtur tale versari consilium? Hactenus militavimus regi terreno: definceps militandum est, regi regum, Deo. Parum est labore presentis militiae præmia capere peritura; optimum vero sanctitate vite Octobris Tomus V.

dona mereri sempiterna. Abjiciendus est mundus iste, quia fugitivus est, et omnis gloria ejus sicut fœnum marcessit. In castra ergo summi imperatoris devotus miles venio. Hunc sequor, hunc diligo, huic fidem perseveranter custodio. Itaque commendans se Deo, Romam iter aggressus est. Erant ergo secum nonnulli de vicinis suis. Adverte nunc jocundum novumque miraculum. Primo die incepti itineris non longe a domo sua progressus, fixit tentorium juxta fluvium, qui vocatur Nita h. Arborem quoque in proximo stantem, pulcram valde jussit succidi i, quia ad fixationem tentorii erat necessaria.

A. THEOBALDO

6 Continuo possessor loci illius rusticus affuit iracundus, et jurgiis tumidus, cunctos aggreditur, nulli parcat, omnes incusat, conversusque ad sanctum Gummarum, tali vexavit illum aperitate verborum: cur agrum meum pervasistis? Ecce jumenta vestra, ecce tentoria vestra. Quasi propria sic tenetis aliena: omnia depascitis, omnia conculcatis, cuncta prosterinitis. Quid michi et tibi, Gummarus? Quid tibi male feci? Neque te offendi, nec quemquam tuorum læsi. Quod si nullum meum causaris peccatum, cur innocentem conteris? Sed ut cetera dampna obmittam, hoc unum præcipue doleo, quia arborem hanc, quam plantavi, quam michi tot annos servavi, succidi fecisti. Respondit placido vultu sanctus Gummarus: Fateor peccatum meum: sed si injuriam intuli, sicut justum est, satisfaciam tibi: aut arborem prostratam tibi restituum, aut pro dampno justam mercedem tibi rependam, Quiesce, precor, quiesce tantum ista nocte. Vix multis precibus consensit rusticus, ut sileret usque mane et abscessit. Nocte ergo instanti, cum jam sopor et silentium tenerent omnes, sanctus Gummarus ad consuetum presidium et solita orationis arma confugit. Domine, inquit, tu refugium factus es nobis, adjutor opportunus in tribulationibus. Ne avertas faciem tuam a clamore meo, nec claudas aures tuas ad preces nostras. Quod si ego, Domine, exaudiri non mereor, saltem hos, qui mecum sunt, attende. At si peccatis nostris omnes gravemur, ne ascendant ad te petitiones nostræ, fac propter te ipsum, Domine, ejus nec pietas habet finem, nec dona mensuram. Reveletur hominibus gloria tua; prædicetur ab incredulis nomen tuum, et seiant, quia non est vana fides nostra, nec deserit sperantes in majestate tua. Tu ergo, Domine, qui de nichilo omnia condidisti, qui die tertia herbas, arbores, et virgulta de terra produxisti, restitue arborem, ut prius integram, et aufer a servis tuis, quam ignoranter incurrimus, contumeliam.

precisam ar-
borem

E

F

7 Et cum orasset secus arborem prostratus, surgens tulit zonam suam, collegit arborem, præcinctam colligavit. Res mira, et memoria venturæ generationis digna. Ita enim solidata est, acsi nullam antea læsionem sensisset h. Adhæc in eodem loco ipsam videmus omnino sanam l. Aspicimus tantum vestigia circumligatæ zonæ retinentem. Signum ligaturæ arbor integra representat ad gloriam Dei et laudem servi sui. Mane autem facto, rediit rusticus excondicto, hesternus tumidus ira, et pro dampno replicans jurgia. Quem sanctus Gummarus leni affatu et læto vultu compescens, apprehensum manu perduxit ad arborem, et ostendens illæsam, ecce,

suis precibus
redintegrat;

k

l

A. THEOBALDO.

ait, fili, arborem, quam præcipue dolebas recisam. Dedit Deus solatium dolori tuo : abstulit quoque angorem cordi nostro. Gratias refer omnium bonorum largitori Deo, cujus pietate donum memoriale accepisti. Quod signum cum viderat ille, qui prius impatienter sæviebat, divina inspiratione compunctus ait, virtus Dei hæc est ; non est opus hominis, ut arbor succisa exiguæ noctis spatio in pristinum consurgat statum. Arbor ista, quam hoc miraculo dedicasti, ultra non erit mea : hanc ego tibi do : totum quoque territorium, quiddam meæ hereditatis est, in possessionem stabilem tibi constituo. Igitur, ut post illum diem firmam ad invicem amicitiam pepigerunt, osculantes et salutantes mutuo se, pacifice digressi sunt.

SS. Petro et Paulo angeli monitu

m

8 Prædicta nocte, quæ prima fuit itineris sui, quiescebat sanctus Gummarius in tentorio ; et ecce, angelus Domini in visione apparuit ei supra tentorium quasi columba assistens *m*: qui dixit ad eum, O Gummare, vigilas ? Vigila. Nam ego nunciis a Deo missus sum, ut ipsius mandata tibi aperiam. Præmonet te, quid factururus sis, ostendens, ubi maneat, vel qualem vitam ducere debeas. Disposuisti Romam ire, et oratoria Apostolorum Petri et Pauli visitare. Sed Deus ubique præsens est, bonos et malos in omni loco contemplantur oculi ejus ; novitque Dominus, qui sunt ejus. Tu autem, hoc itinere omissis, imperium, quod tibi mandat, attentius audi. Haud longe ab hoc loco, in quo jaces, locus est circumfluente amne conclusus, arboribus quoque consitus. Arbores inde extirpabis et oratorium ibi facies : hic tibi venti sedes, hic tibi defuncto erit requies. Nam cum in cætus sanctorum fueris assumptus, hic in monumento pausabunt artus tui. Sed constanti animo esto, et bonis operibus vigilanter insiste, certissime sciens, quia ad consortium angelorum pervenies, et sempiternæ vitæ præmia pro labore temporali percipies.

Lix.

9 Tali autem admonitione completa, egressus Vir sanctus, vidit in apice tentorii angelum in specie columbæ, mirabili splendore rutilantis. O beatum Virum, qui angelico affatu dignus fuit ; qui etiam inspicere illum oculis mortuæ carnis promeruit. Illico ammiranda visione lætatus in hanc vocem erupit : Benedictus es Deus, qui respicis humilia in terris, in throno celestis gloriæ tremendus angelis, ammirabilis hominibus, quem omnis creatura veneratur, cui genua cunctorum flectuntur. Tibi laus et honor, tibi jubilatio et gratiarum actio, tibi regnum, decus et gloria sine fine in sempiternum. Ecce ego visione ista certus, et ammonitione instructus, non morabor omittere, quod incepti, et apprehendere opes, quod jussisti. Tunc sanctus Gummarius transiens flumen, ingressusque locum, cœpit cædere, cœpit extirpare arbores et frutices : nec cessavit donec planities amænissima facta est : projecit autem excisas arbores in vicinum fluvium, quarum congeries tanta est, ut videatur adhuc ædificiorum culmina adæquare *n* : ubi cum fuissent hæcenus avium ferarumque domus, habitatio hominum aptissima facta est.

cujus hic situs describitur.

o

10 Sed nunc locus ille paucis describatur. Nomen huic villæ antiquum Nivesdonch fuit, quod mutatum vulgus Ledonem *o* appellavit. Hæc uno a latere respicit Taxandriam ; a latere altero Renensem provinciam : sed inter has

et villam amnis, Nita nomine, medius influit, D qui eam suo ambitu inclusam ab utraque sequestrat ; quæ in flexuoso sinu ipsius quasi insula stans, hinc advenientes admittit per pontem unum, inde exeuntes emittit per pontem alterum. Sed amnis iste, Nita nomine, in accessu marinæ effusionis crescendo alveum suum complet : recessu vero decrescendo minuit ; dulces aquas tamen ad potandum semper habet, atque sub illis alit immensam piscium habundantiam. Progressus inde idem amnis præterfluit villas, præterfluit casas in ripis suis exstructas, prata irrigat, fecundat arva, transit silvarum umbracula. Si quis autem de medio supradictæ insulæ oculos hac illaque circumferat, in jucundo spectaculo delectatur animus ejus. Aspicitur enim ultra amnem planities lata et speciosa, quæ longe lateque diffusa, et floribus decorata est et pascuis uberrimis. In circuitu autem ingens silva conspicitur, quæ plurima magnitudine in longum latumque porrigitur. Illic glandiferæ arbores, illic pasua, illic ferarum cubilia, usuique hominum multum necessaria. Quid de agrorum adjacentium fertilitate dicam ? Illos præ ceteris laudant, quia parvo coluntur labore, sed maxima abundant ubertate. Igitur in tali territorio locus situs gestat in medio sui ecclesiam lapidibus exstructam *p*, et decenter perornatam, in qua S. Gummari reliquiæ continentur, quæ sunt totius patriæ munimentum, liberatio hominum, spes benigna, laus jocunda, salus certissima.

11 Sed nunc ad inceptum redeamus opus : sanctus Gummarius, postquam arbores et spineta et frutices extirpavit, et in fluvium, sicut jam dictum est, dimersit, ecclesiam ibidem in honorem sancti Petri condidit ; in qua jugiter orationibus invigilans, ad supernam civitatem et cives ipsius desiderans suspirabat ; oculos interiores ad vanitatem non retorquens, sicut scriptum est : Nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro, est aptus regno Dei *q*. Sanctorum vero gesta perscrutabatur et exemplis Sanctorum vitam sibi formabat. Præceptorum Dei erat auditor, et illa opere complebat. Qui, cum ad villam suam Emblehem reverti vellet, in eundo vel redeundo nullum sustinebat laborem ; nam modico intervallo inde aberat * Considerate, fratres, temporalem hujus Viri miliciam. Apud Emblehem activam vitam exercebat. Nudis scilicet porrigens indumenta vestium, esurientibus largiens victum, infirmorum curam gerens, peregrinantes suscipiens, pupillos judicans *, defendens viduas, et hujusmodi operibus insistens. At quotiens a terrenis animum levabat, ut soli conditori per contemplationem intenderet, ad locum oratorii sui recurrebat.

12 Silendum vero non est, quam præclara virtute sanctus Gummarius enituit. Nam messis in tempore, cum exirent homines undique in agros, ait illi uxor sua : Ecce videmus alios ad messem properantes. Quid in desidia consumimur ? Et exivit cum familia in agros. Cum instarent operi, nec respirarent, sitire cœperunt vehementer : fervor quoque nimius erat, jam solis æstu diem mediante. Petierunt itaque paulisper dimitti, donec restringerent * ardorem sitis. Sed mulier truculenta nullam incepti operis moram, fieri sinebat : Immo lacessitos urgebat

oratorium condit,

q

F * sic Ms. L.

* an vindicans ?

baculo fontem excitat,

* Ms. L. restringerent

A **g**ebat minis, et amaris sermonibus. Cumque jam gravitate laboris et sitis deficerent, ecce, sanctus Gummarus veniebat in agrum; cui occurrerunt omnes cum fletu et procidentibus pedes ejus dixerunt: Ecce, Pater, ecce, deficiamus: labor iste in tanto diei fervore gravis est, et siti perimus. Petivimus a domina nostra, ut concederet nobis paulisper respirare et aquæ haustu animas nostras refocillare; sed aspere renuit. Miserere ergo saltem tu, Pater, et salva famulis tuis animas nostras. Horum lacrimosa voce commotus, ait uxori suæ: O cor impium! o mens perversa. Cur ad pietatem non inclinaris? Quare viscera miserationibus ocludis? Non sit tibi sors nobiscum, quæ talem geris animum. Recede hinc, revertere domum, Deo invisita et hominibus odiosa. Quæ statim recessit, increpationem illius parvipendens. Tunc sanctus Gummarus fodit baculo terram, et eruperunt * aquæ largissime. Omnes ergo alacres hauserunt aquas; sed magis præsentis miraculo, quam potu refecti sunt. Adhuc manat fons ibidem, ut sit jocundæ virtutis testimonium *r*.

* Ms L. eruperunt

B **13** Uxor autem illius, ut dictum est, domum regressa nimio sitis ardore periclitari cepit. Denique ultrix impietatis suæ sitis eam apprehenderat, quæ prius sitientem familiam refocillari non permiserat. Justo quidem iudicio: quæ enim per compassionem sentire noluerat, quantum affligeret alios, tormentum sitis translatum in se experimento didicit. Dicit quippe in Euangelio Dominus: "Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis s". Sed ardorem aqua restringere * non potuit; vim et naturam suam aqua perdiderat, quæ in pectore suo fomes et nutrimentum incendii erat. Sentiens autem illa sibi mortis instare periculum, misso nuntio, orabat clementiam sancti Gumhari: ille autem intellexit divina ultione illam cruciari et incidere * laqueum, quem ipsa tenderat. Sed recogitans malum pro malo non esse reddendum, ad ægotam pervenit, vidensque in extremitate vitæ periclitantem, ita ut pene expiraret, signaculo sanctæ crucis signavit illam, et potum manu sua porrexit; quæ statim ab infirmitate corporis convaluit, sed in infirmitate mentis perduravit.

* Ms L. restringere

* Ms L. addit in

C **14** Alio tempore cum apud Lanchem *t* familia sancti Gumhari meteret in agro, cogente domina sua, venerat mulier quædam habens filium inter eas, quæ secundis feriis debebant operari; quæ eundem infantulum suum pannis involutum jactavit super manipulum, ut dormiret, et ab eo ad opus recessit. Qui cum dormisset, ingressus coluber os ejus, per guttur delapsus est in interiora. Interea superveniens sanctus Gummarus, reperit infantem sopitum, viditque colubrum ejus faucibus illapsum, et adhuc forinsecus eminere caudam. Tunc athleta Christi festinanter arripiens dolum *u*, quo erat surpatum *z* pallium ejus, perforavit caudam ejus et colubrum extraxit. Et convocans familiam, Quæ est, inquit, mater hujus pueri? Quæ, cum in præsentia timida constitisset, dixit: Quare huc infantem detulisti? Cur non reliquisti eum domi? Gratias age Deo; ecce, quanto ab hoste illum eripuit. Quod vivit, donum Dei est: nam quis tanta possessus morte vivat? Caput et totum pene corpus ventri immerserat: vix cauda ex ore

puerum a colubro illæsum servat,

u z

prominebat. Cunctis inde stupentibus, in virga suspendit, et iterum atque iterum videndum obtulit. Cui cum mater diceret, infantulum non esse tutum sine matre, misericordia motus, omnibus suis constituit, ut mulier quæcumque habens lactantem parvulum feria secunda ab omni servitio esset libera.

15 Erat eodem tempore vir quidam Rumoldus, quem superna gratia sua inspiratione repleverat. Hic viciorum temptamenta penitus mortificans, ad virtutum culmina cotidie exurgebat. Non die, non nocte a bono opere vacabat; sed carnem suam jejuniis et vigiliis attenuans orationibus assiduè incumbens. Omnibus igitur virtutum armis præmunitus, ubicumque bonæ conversationis aliquem esse noverat, desiderabat ejus præsentiam, ut cum illo de æterna vita conferret, et sanctæ Scripturæ ferculis pinguesceret. Audiens sancti Gumhari præclaram opinionem, videre illum æstuebat. Famam quoque ejus sanctus Gummarus audiens, non minori desiderio noticiam ejus querebat. Cumque tandem convenissent duo clarissima illius provinciæ Luminaria, non de vanis et caducis rebus habuere sermonem: sed E mutua exhortatione se instruente, jam cælestis vitæ prægustant dulcedinem. Præmonient se, quantæ sint insidiæ dæmonis, quæ arma Deus e contra contulerit; quæ supplicia reprobis, quæ præmia dentur justis: quam brevis sit hæc vita, et quot incurrimus pericula. Revocant ad memoriam et victorias Sanctorum: quis bestiis sit objectus, quis lapidibus obrutus, quis ferro trucidatus, quis igne consumptus. Magna quidem de Euangelis et Apostolorum et Prophetarum dictis proferentes, divinarum Scripturarum aperuerunt fontem et rigabant mentes audientium.

statis temporibus cum S. Rumoldo congregatur.

corumque baculi ex aridis mutantur in virides.

y
* an pastoralis?

F
z
aa

securus denique ad Dominum migrat.

16 Cum vero ab invicem separari deberent, diem et locum constituerunt, ut iterum convenirent. Ipso autem die ad locum, qui dicitur Stadeyke *y*, sibi invicem occurrerunt, gestantes uterque virgam aridam, quæ dicitur archadica *. Illic igitur more suo spiritualibus epulis refecti, hunc locum medium itineris elegerunt, quia equali spacio ab utriusque distabat mansione. Placuit illis ex inspiratione divina, ut singulis annis cum tota populorum frequentia in supradicto convenirent loco, cum crucibus et capsulis et Sanctorum pignoribus, Missasque ibi pro communi salute celebrarent *z*. Iis dispositis, uterque jaculatus est virgam, quam gestabant, quæ steterunt in vicinæ quercus stipite; et cum prius fuissent aridæ, in momento reviruerunt, floresque et folia protulerunt, sicut multi attestantur *aa*. Hoc certo et manifesto signo Deus declarare voluit, illud sibi placuisse consilium, talemque conventum esse gratissimum.

17 Tandem cum instaret tempus, ut emeritum Athletam a corporali milicia ad coronam Deus evocaret, cepit modica ægritudine fatigari sanctus Gummarus, sensitque diem resolutionis suæ adesse, nec habuit timorem illum omnium timorum, scilicet mortis. Erat enim securus de præmio, sciens, cui se a primæva ætate devoverit, cui huc usque certaverit, quod ad illum tamquam victor transerit ex hoc mundo. Postquam ergo ægritudine correptus in villa sua decubuit, terminavit cursum mortalitatis vitæ quinto Idus Octobris, sanctamque animam

THEOBALDO.

animam per manus Angelorum in supernas transmisit sedes. Fruitur itaque nunc perhenni vita gloriosus confessor Dei Gummarus; lætatur cœlestium Civium contubernio se introductum, gandetque ille sacer Chorus, numerum suum tanto Concive esse adanctum.

ANNOTATA.

a *Et quidem e stirpe Carolidarum, uti aiunt nonnulli, sed omni antiquitatis testimonio destituti.*

b *Milliari circiter uno Lira, nec procul a dextera Nethæ Minoris ripa distantem.*

c *Quod adiit anno 752 tenuitque usque ad annum 768.*

d *Præfectum palatii seu Majorem domus Pippino regi fuisse, Kegelius scribit, nescio, qua de causa: an quia Illustrem Baldericus vocat, quo titulo præfecti palatii S. Gumhari ævo utebantur? Sed illustrem Laicum eum appellasse Baldericus potuit vel ob solam generis claritudinem; neque ita proprius palatii præfectus hic titulus fuit, quin et aliis, uti docet Mabillonius de Re diplomatica lib. 2, cap. 3, fuerit quandoque concessus.*

e *Variis id nomen modis scribitur; eoque appellata etiam fuit SS. Herlindis et Renildis mater. Consule Comment. prævium num. 8. Grimmaram, S. Gumhari uxorem, fuisse Pippini neptem, ac terræ hiatu absorptam narrant; verum de his altum est Theobaldo, licet alia multa ex aliorum relatu non tacuerit, silentium.*

f *Nempe ut adderet sævitæ probrum. Non diu post Carolus Magnus servo, qui latronem exsilio multatum suscepisset, dimidium caput tonderi statuit in capitulari anni 809, uti apud Bouquetum scriptorum Rer. Gall. et Francie. tom. 5, pag. 680 videre est.*

g *Sub annum 762 vel 768. Vide dicta num. 9 et 10 Comment. prævii.*

h *Nethæ duo sunt, alter Major dictus, alter Minor; oritur uterque in Brabantia Campiniacæ confinibus; ac suo quisque alveo Liram usque procurrit: inde vero in eundem alveum confluit, recipiturque a Dilia ad pagum Rumpst primo a Mechlinia lapide.*

i *Malim credere id, in seio Gummaro, factum; uti innuunt ista ad calcem num. seq. Sancti verba: Aufer a servis tuis (Domine) quam ignoranter incurrimus, contumeliam; et forte quidem, cum S. Petri oratorium conderet, uti Wichmannum abbatem Tongerloensem in Brabantia Mariana ex Theobaldo scribere, ait dominus Le Roy.*

k *Ita equidem fert constans et vetus, quæ hodieque viget, indigenarum traditio.*

l *Hæc Theobaldus haud serius seculo XII scripsit: exaruerat quercus illa anno seculi proxime insecti sexagesimo, quo ædes sacra eo, quo steterat loco, fuit eastructa.*

m *Factum sæpissime, ut ejusmodi angelorum apparitiones Sanctorum biographi, ab horum ætate remotiores, ad ornatum potius argumenti, quam ex vero retulerint; unde habentur passim ac merito suspectæ.*

n *Mirum profecto, si tam alta lignorum congeries a seculo VIII ad Theobaldi ætatem usque perduravit.*

o *Eo nomine appellatur in divisione regni Lotharii, anno 870 facta.*

p *Quam S. Gummarus eastruxit, lineam fuis-*

se, Theobaldus in ejusdem Vita Metrica scribit: Verba habes num. XI Commentarii prævii. q Luc. 9, §. 62.

r *D. le Roy in brevi quodam Ms. apud nos servato, cui titulus: Disquisitio Vitæ S. Gumhari, qui Lyrae colitur XI Octobris, sic scribit: Cæterum ad levandam sitim messorum scipione fontem excitasse quoque scribitur, et etiamnum visitur puteus, quem Fontem divi Gumhari appellant, in pendente collis prope fluvium Netham. Unde suspicor, commentum esse hujus fontis miraculum, cujus scaturigo minime miraculosa, sed naturalis apparet. Sed esto, ut illius seu putei seu fontis situs naturalis appareat: estne hinc consecrarium, eum ad Sancti præces non fuisse productum, aut geminari debuisse prodigium?*

s *Marci 4, §. 24.*

t *In Vitis Sanctorum Lovanii in domo Joannis de Westphalia anno 1485 impressis fol. 240 verso legitur Leuchen; qui locus idem videri posset, qui Lechenen, viculus in suburbano Lirensi, de quo D. le Roy in Notitia Marchionatus S. Imperii lib. 2, cap. 16, pag. 151 et seq. Sed terram, quam Giselbertus in Lanchem possederat, abbatia Tongerloensis anno 1186 confirmavit Urbanus III apud Miræum Notitiæ Ecclesiarum Belgii cap. 173: videturque idem viculus, qui Iankom, haud procul Tongerloa situs.*

u *Id est, sicam vel pugionem.*

x *Quid ea vox significet, plane ignoro; nisi, quod verisimile est, legendum sit sirpatum: significat autem sirpare idem, quod alligare vel implicando colligare.*

y *Vide dicta de situ hujus villæ num. 13 Comment. prævii.*

z *Tanto id apparatus factum minus credo: nec vero admodum simile fit, ibi Missas celebratas fuisse, nisi tum temporis illic sacellum exstiterit. Visitur quidem illic sacellum in memoriam occursus utriusque Sancti, sed anno demum 1688 excitatum. Post obitum tamen utriusque Sancti locum illum solenni vicinorum locorum supplicatione in congressus illius memoriam honorari olim consuevisse, satis indicant Manuscripti Lirensis, cui editio Lovaniensis, de qua ad lit. t, consonat, verba isthæc: Quia igitur, fratres, quæcumque scripta sunt, sanctorum hominum exempla imitetur parvitas nostra; ut in eodem loco a cunctis provinciæ incolis per singulos annos conventus fiat.*

aa *Postrema hæc Theobaldi verba, sicut multi attestantur, primum quidem, Theobaldum hoc non nisi ex aliorum relatu memorasse, palam satis ostendunt: dein vero, an satis omnibus ea, qua scribebat, ætate probatum id fuerit, relinquunt in dubio. Vicebat id fere temporis Theodoricus abbas Trudonopolitanus, vir virtute et eruditione insignis, anno 1107 defunctus; nec tamen hujus miraculi, quod S. Gummaro ac S. Rumoldo commune fuisset, in Actis S. Rumoldi vel verbo meminit. Siluit is quidem etiam S. Rumoldi cum S. Gummaro congressum, quod facere absque rerum a S. Rumoldo præclare gestarum notabili dispendio potuit. Aliter vero censendum de scipione S. Rumoldi ex arido in viridem repente converso: Theodoricum enim, qui tom. I Julii de Rumoldo ita scribit: Præterea de inserendis arboribus et sitivis earum, non ignobile illud recordamur miraculum.*

A miraculum. Quidquid enim ejusmodi seminum sanctissima ejus manus sparsisset, cum incremento caelestis donum comitabatur (*sed absque miraculo*) efficaciae..... Fagineam hoc negotio nutriverat silvulam, sub quarum plerumque recubans tegmine meditabatur harmoniam Davidicæ melodiam. Ad nostra usque tempora una harum perdurat arborum, *miraculum tam insigne, argumentoque, quod eo loci tractabat, tam affine, si id cognitum habuisset, vel sufficienti traditione suffultum credidisset, silentio præteriturum fuisse, vix inducar, ut credam. Retulit id quidem Belgicus S. Rumoldi biographus, a Domynio Latine redditus, sed recentior, et, ut verosimillimum apparet, ex Theobaldo.*

CAPUT II.

B S. Gummari sepultura, translatio, et quedam post ejus obitum patrata miracula.

S. Gummari, in Emblehem sepulti, corpus

C Convenerat ad exequias sancti Gummari multa amicorum et affinium multitudo, quibus pari consensu placuit, sanctas reliquias in supradicta villa Emblehem recondere, ut ibidem sepulturam haberet, ubi natus fuerat et nutritus. Sed [alia] erat divina voluntas Dei, quod mox, ipso revelante, innotuit a. Nam, quiescente quadam sanctimoniali, nomine Wrachtilt, in oratorio sancti Petri, quod, jubente angelo, sanctus Gummarus exstruxerat, talis ad eam divinitus vox facta est: Transferantur beati Viri reliquiae de loco, ubi sepultæ sunt b, et recondantur in illa, quam ipse construxit, ecclesia: hanc divinam jussionem omnibus revelabis, ut eam omni devotione maturent perficere. Evigilans illa cepit in secretario cordis visionem revolvere, dubitans, an fidem auditis adhiberet; an potius ludibrium somni fuisse crederet. Num, inquit, talem visionem audeam cuiquam revelare? Quis enim credet asserenti? Deridebunt omnes aniculum, fantasiis delusam; aut dicent, fragmenta me composuisse feminea deliratione.

nata divino

19 Melius itaque est silere, quam verba deliramentis similia proferre. Secunda vice ammonita siluit, trinam ammonitionem expectans, ut constanti voce mandata summæ Trinitatis astrueret. Tertia autem nocte sanctus Gummarus visus est ei assistere quiescenti, in tali sermone: cur negligenter agis? Cur adusque hanc horam siluisti? Tandem acquiesce, tandem acquiesce, surge et jussionem divinam cunctis loci illius incolis effare, ut reliquias meas inde sublatas apud Ledonem reponant: et ut te a nobis missum certius cognoscant, hoc signum meæ præsentia in facie tua aspiciant. Et hoc dicens, posuit manum dexteram supra faciem ejus; cuius tactu caro in candorem conversa; palmæ autem et digitorum vestigia manifesta retinuit. Ecce, si verbis, inquit, non credant, tamen signo acquiescant. Mane facta, surgens mulier, presbyterum cum omnibus, qui aderant, inco-

lis convocavit c, trinam mandatum apparuit *, signumque impressum sibi ostendit; et ne moram præcepti ageret, constanter ammonuit. Nullus autem fantasiis deputare ausus erat, quia tertia ammonitione repetitum; signo quoque manifesto videbatur confirmatum.

20 Venerunt igitur ad locum, ubi humatæ erant sanctæ reliquiae, quas, aperto sepulchro, conati sunt elevare; sed neque plaustro, neque equis, vel navi, neque ullo vehiculorum genere potuerunt eas amovere. Stupentibus vero cunctis, advenit custos pecorum sancti Gummari, qui in ecclesia, quam ipse construxerat, cooperatore ejus fuerat. Hic primo conatu levavit a sepulchro sanctissimam glebam: usque ad amnem ubi subvectum erat, parata navicula deportavit. Suscipiens igitur navis sacratissimum pondus, remota ultro a ripa, cursu velocissimo properavit sine remigis officio, se evidenti cum miraculo: videbant enim navim velociter currentem, sed in ea gubernatorem nullum d. Postquam vero in ripa præfate villæ cursum fixit sacra illa sarcina, humeris portantium in ecclesiam suam subvecta est, ibique cum magna reverentia sepulta annis xl quievit e. Postquam vero ædificatum est monasterium f, quod illic cernitur, in illud elevatus est honorifice et sublimatus. Ibi quoque usque in hodiernum diem multa mirabilia per servum suum operatur Dominus noster Jhesus Christus. Ægris sanitatem restituit, freneticos ad sensum reducit, claudis gressum reparat, surdis auditum. Cæcis visum renovat, linguas mutorum reserat. Ipsas quoque animas a suis languoribus purgat. Certum quippe est, quicumque fideliter invocavit sanctum Gummarum, sentit eum in omni necessitate propiciam. Unde quia divinitus talem suscepit thesaurum, merito exultat loci illius plebecula laudes illi et gratias offerens, qui vivit in secula Deus.

21 Si quis hæc pauca de vita et conversatione sancti Gummari diligenter intendat, habet, quod miretur: quia litterarum rudis attigit ad culmen perfectionis. Quanta in eo mansuetudo fuit! Quam sancta simplicitas! Quam placitus Deo in fide et in omni opere! Quis dubitet, eum disciplina sancti Spiritus eruditum? Quis dubitet, eum Deo vixisse, in Deo quoque vitam finisse? Hoc testantur præclara miracula, quæ frequenter apud tumulum ejus in salute multimoda ostenduntur. Pleraque ratione * fidelium didicimus: pleraque nostris temporibus facta cognovimus. Sed de præcedentibus dubitare nefas est, quorum fidem recentia veraciter astruunt.

22 Fuit quondam bonæ memoriæ mulier quædam, quæ famam virtutum sancti Gummari audiens cepit secum cogitare, ut ad sepulchrum ejus tenderet, et orationibus ejus se commendaret. Erat de provincia, quæ dicitur Brachbant, de villa Nutueci g nuncupata. Venit ergo ad oratorium sancti Petri, ubi ejus reliquiae; et cum introisset orationis causa, cogitabat secum partem hereditatis suæ sancto Gummaro tradere pro sua suorumque sospitate. Et, adductis testibus, cum accepisset wantam h, ut super altare, solito tradicionis more i, deponeret, nequaquam inde manum retrahere valuit. Wantam excutere volebat; sed non potuit. Wantam secum excutere et auferre conata est; sed nequivit. Omnes, qui aderant tradicio-

A. THEOBALDO.
c
*l. aperuit

Liram transportur elevaturque; dein de vero Sanctus

d

E

e

f

miraculis inclarescit, e quibus recentior auctor,

F

relatione

prodigiosam mulieris peccato obnoxia conversionem,

g

h i

ni

A. THEOBALDO. ni, facta sunt testes miræ virtutis. Obstupebant omnes, sed mulier præ omnibus. At illa divinitus inspirata rediit in se: iniquitatem recognovit, et peccato se obligatam esse expavit. Tunc partem, quam sibi retinuerat, priori adjuuxit, et sancto Gummaro totam possessionem tradidit. Insuper, abjecto peplo, comam capitis sui arripiens *k* sese in ancillam ipsi mancipavit, dedit se et redemit se. Sanctus autem Gummarus solvit eam a vinculis corporis, postquam habuit totam sui juris. Et illa postmodum in fide magis solidata fuit, et in terrenis bonis copiosissime habundavit.

S. Petri templum

23 Quodam tempore, cum excrevisset peccata hominum, et superno iudicio correptionis flagella meruissent, a Deo educta a sedibus suis gens Northmannica, gens ferocissima, quæ navigio in Rhenensem provinciam advecta circumquaque omnia depopulati sunt. Hantverpiam incenderunt *l*, Walchram vastarunt: adeo alii dispersi sunt, ut nullus esset locus, ubi cessaret luctus. Per fluvium igitur, qui dicitur Schinda *m*, ad villam Turninum devenerunt, ubi erat monasterium sancti Fredegandi confessoris *n*. Sed Deus propter iniquitatem inhabitantium exosus locum, reliquias ipsius jussit alio transportari, ut nullum esset obstaculum contra desolationem. Quibus sublatis, velut muro et turribus civitatis destructis, irruit gens inimica et incendio pereunt cuncta ædificia; ipsumque monasterium consumpsit, homines partim trucidavit, partim captivos abduxit. Neque domus superfuit, neque habitator evasit. Nichil nisi solitudo remansit. Ergo Northmanni inde transmeantes post fluvium, qui vocatur Thile *o*, apud Machlinas ecclesiam sancti Rumoldi succenderunt.

adversus Northmannos mirabiliter defensus.

24 Digressi inde per alveum Nitæ, ad sanctum Gummarum ferocitatis suæ direxerunt cursum: sed illic pugnavit sancti Viri meritum contra sævitiam hostium. Ignem jactaverunt ad fastigium monasterii; sed repulsus et emortuus elanguit. Vim virtutis suæ oblitus est ignis, ut domus sancti Gumhari maneret incolumis. Sed quantum amittebat ignis de virtute sua, tantum incendebantur amplius inimicorum corda. Nam templum ingressi sunt, ut manu propria fierent noxii: quia ignis non obtemperabat eorum furori. Interim beatæ memoriæ Fredegerus *p* presbyter infulatus *q* assistebat *, offerens sacrificium Dominici corporis et sanguinis pro sua et aliorum salute. Nam cum audiret adventum ferocissimæ gentis ait: cruentas horum manus non fugio: in manu Dei est anima mea. Si placet illi, ut vivam, quis vitam meam tollet? Dum vixi, tibi, sancte Gummare, vitam impendi. Si locum istum, te permitte, tollunt, me simul perdant: me cadens domus ista involvat trabibus suis et parietibus sepulchrum mihi faciat. Hæc requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam *r*. Hæc dicens vestimenta sacerdotalia induens ad Misam processit. Cumque summæ Majestati mactaret sacrificium, mactatus est ipse Deo in holocaustum. Ingressi enim, ut prædictum est, irruerunt in eum et crudeliter peremerunt. Cecidit igitur super altare victima suavissimi odoris Domino, et felix quievit in somno. Sic honoravit servum suum sanctus Gummarus; hoc illi præmium reddidit, quod ad martyrii eum coronam proveheret, et perpetuæ gloriæ consortem haberet. Sed divina ultio graviter

p
q
* adde ex Ms.
Lir. altari

reos consumpsit. Nam cum universa, quæ raperant, ligatis etiam cum sanctimonialibus detulissent ad navim, duo reges, qui aderant, percussi sunt: alter eorum Reolfus, alter vocabatur Reginarius: sed Reolfus, cum ventrem purgaret, omnia intestina per secessum emisit: Reginarius autem oculorum lumine privatus, graviorem morte mortis pœnam sustinuit *s*. Habens enim quod semper plangeret; portans in se, quod semper deferret, ipse testis reatus sui fit, præco majestatis Dei, ne quis loca sacra temerare audeat, vel mittere manum in sanctum Dei præsumat.

25 Est autem aliud, quod diebus nostris Deus ostendit. Illum, de quo nunc locutus sum, viderunt multi in villa sancti Gumhari manentem, et devotissime illi servientem. Unde loqui fideliter audeo, quod affirmare fideles audivi personas. Erat juvenis quidam Gerolfus nomine, qui a primo nativitatæ die et auditu caruerat et loquela: erat autem, ut aiunt, ingenis parentibus oriundus, de vico Tornicensi *t*, qui, cum hac debilitate ad juventutem processisset, dispoens Deo, ingressus est navim et applicuit nostræ viciniae, tandem ad villam sancti Gumhari pervenit. Illic cum oratorium frequentaret, et sedulus in monasterio esset, aquam deferens et pavementum purgans, respexit operarium suum sanctum Gummarum, et laboris sui gratissimam illi mercedem restituit. Nam aures ejus diu clausas aperuit; linguam quoque diu ligatam resolvit, ut clare audiret et discrete responderet. Auditum est illud miraculum ab incolis, et fit concursus in ecclesiam omnis sexus et ætatis. Accedunt, aspi-ciunt, colloquantur, et audiunt. Gracias Deo omnes clamant; gracias Deo iterum pronunciant. Prima autem muti illius vox fuit, qua sancti Gumhari nomen protulit. Hanc semel, hanc secundo, hanc tertio edidit. Adeo autem loci illius habitationem dilexit, ut nec parentes, nec patriam vellet revisere; sed serviret fideliter, a quo mirabilem illam acceperat servicii mercedem.

26 Multo plures virtutes per sanctum Gummarum claruisse certum est; sed scriptis commendatæ non sunt. Nec licet cuiquam dubitare quippiam difficile esse in cælo commoranti et cum Deo viventi. Et, si cessavit miracula operari, ideo, certe fit, quia rari sunt, qui fideliter petant, devote querant, perseveranter pulsent. Imploremus ergo misericordiam summi iudicis, quæramus nota suffragia hujus clementissimi confessoris, quatenus interioris hominis sospitatem et æternæ vitæ consortium impetret nobis a Deo et Domino nostro Jhesu Christo, cui est honor in secula seculorum. Amen *u*.

Nescio, cujus additamentum.

F

ANNOTATA.

a Si mox S. Gumhari corpus Liram transferri Deus voluit, qui annis 40 prius Emblehemi, quam Liram deferretur, quievit, prout ejus biographi vernaculi tradunt?

b Nempe ex Emblehem, ubi mox ab obitu sepultum fuisse Theobaldus dixit: Baldericus quidem in monasterio canonicorum ab se condito sepultum ait; verum illi sermo est, non de loco, quo primum tumulatus fuit, et in quo brevi admodum temporis spatio jacuisse videtur, sed de eo, quo ea, qua scribebat, ætate jacebat.

c Editio

A c *Editio Lovaniensis sic habet*: Mane facto, surgens mulier presbyterum cum omnibus, qui aderant in collegio, convocavit.

d *Nihil hic miraculi agnoscit D. Le Roy in Mss. ad Vitam S. Gummari Animadversionibus penes nos exstantibus*. Secundo quippe, inquit, rectoque alveo (scapha) vehebatur. Verum æstui marino Netha hodieque cedit: quid si igitur Emblehemum usque seculo VIII ille se extenderit, perque retroeuntes Nethæ undas, atque adeo adverso flumine scapha sine remis, sine rectore delata Liram fuerit, atque isthæc, frustra illam retro trudente æstus accessu, sponte substiterit?

e *Non in Emblehem, ut ejus biographi vernaculi tradunt, sed Liræ in oratorio a se constructo; cui post annos ab ejus translatione circiter 40 suffectum est aliud, quod, inquit paulo post Theobaldus, illic adhuc cernitur.*

f *Si annis 40 circiter post S. Gummari Liram translationem conditum illic monasterium est, quomodo id a S. Gummaro factum Baldericus scribit? At Baldericus de instituto a S. Gummaro canonicorum cætu locutus est: Theobaldus vero monasterii nomine novum SS. Petri et Pauli sacellum intellectum voluit, id quod num. XI Comment. prævii ostensum est.*

g *Locus est mihi non notus.*

h *Id est, chirothecam.*

i *Prisci hujus moris exempla plura videsis apud Cangium.*

k *Capillorum tonsio servitutis olim symbolum fuit.*

l *Verosimiliter circa annum 836.*

m *Hodieque Turninum pagum prope Antverpiam alluit, indeque progressus Antverpiæ in Scaldim devolvitur: minoribus eo navigiis Normanni appulsi fuerint, aut Scinda capaciore, quam modo, fluxerit alveo.*

n *Relatus est in Opus nostrum ad diem XVII Julii.*

o *Nunc vocatur Dilia; conjungitur Nethæ ad pagum Rumpst, indeque vocari incipit Rumpela.*

p *Meminit illius Molanus in Natalibus SS. Belgii ad diem XI Octobris, ubi de S. Gummaro: non tamen in Præfatione sua, ubi inter diocesis Antverpiensis Sanctos Gummarum, omisso Fredegero, recenset. Retulit igitur Fredegerum ad eorum classem, qui, etsi natalem in nulla ecclesia haberent, merito tamen inter Beatos numerantur.*

q *Seu vestimentis sacerdotatibus indutus.*

r *Psalm. 131, § 14.*

s *Videsis de his dicte num. 16 Commentarii prævii.*

t *Liram inter et Tongerloam non procul a Netha Majori occurrit via quedam, dicta Doornikstraete, quem tractum hic vici Tornicensis nomine indicari, existimo.*

u *Additamentum videtur: non enim exstat in editione Lovaniensi, pugnatque præterea cum iis, quæ num. 20 Theobaldus asserit; hic facere miracula S. Gummarum cessat: illic autem, seu num. 20, in hodiernum diem multa mirabilia per Servum suum operari Dominus, dicitur.*

A. Анонимо.

MIRACULA

S. GUMMARI,

SUB ANNUM 1475 PATRATA,

Auct. anonymo subæquali,

Ex Ms. Corsendoncano.

PROLOGUS.

Benedictus Deus in donis suis et mirabilis in Sanctis suis, nobis, in quos fines seculorum devenerunt, nova prodigia miraque portenta per sanctum nominis * confessorem Gummarum circa annos Domini mille quadringentos septuaginta in diversis utriusque sexus personis, per longa terrarum spatia ad oppidum Lyrense Renensis provincie confluentibus, cæteratim pariter et devote, varios languores ac diversa morborum genera curando, sua ex ineffabili atque immensa clementia ostendit, ut, si omnino vitæ vel gestorum ejus scripta deessent, ad prædicanda meritorum ipsius insignia hæc pluralitas miraculorum utique sufficeret. De quibus inauditis, divina gratia annuente, ad ipsius laudem nec non et beatissimi Confessoris honorem aliqua, mentes hominum maxime in admirationem moventia, brevis sub stylo redigere curabimus, quorum patratorum occasio hujusmodi fuisse perhibetur.

2 Nam cum rectores ecclesie S. Gummari cernerent, eam multis ac diversis gravatam debitis ob ipsius ampliationem ac dilatationem, creditoribusque suis non posse satisfacere, tractaverunt inter se dicentes: Quid faciemus? Unde nobis tanta denariorum copia, uti ad competentem ædificiorum ecclesie nostræ structuram et congruentem creditorum satisfactionem sufficere possit? Nonne cernere est, charitatem multorum obriguisset, et paupertatem undique crevisse, ut vix unus denarius ad ecclesie hujus fabricam præstetur? Consulite igitur, quid facto opus sit. Respondit unus eorum, et dixit: Scitis, curtim unam in parochia de Broechem a ecclesie nostræ de patrimonio S. Gummari provenisse: vendamus igitur eam, ut de pretio inde nobis proventuro creditoribus nostris satisfacere, et fabricam ecclesie nostræ ampliare possimus. Quid plura? Fit consensus multorum, laudantium et approbantium, tam sanum, ut videbatur, consilium.

3 Mox igitur in tali loco consueto tribus festivis diebus proclamatur præfata curtis venalis, quatenus majus pretium præstaturus ipsam recipiat in suam. Audi denique miraculum. Convenerunt itaque quadam die ab abbate et conventu monasterii S. Michaelis Antverpiensis directi una cum rectoribus præfate fabricæ, investigantes, quonam modo illius curtis inheritance obtinere valerent. Ipsi igitur circa hanc

Auctor Miraculorum, sub annum 1470
* suppl. fui

S. Gummari
intercessionem
patratorum,

F

occasione
exponit.